

ISSN 1562-8671

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК УКРАИНЫ
ИНСТИТУТ ЭКОНОМИКИ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

**СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ
АСПЕКТЫ ПРОМЫШЛЕННОЙ
ПОЛИТИКИ**

ДОНЕЦК 2003

**НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК УКРАИНЫ
ИНСТИТУТ ЭКОНОМИКИ ПРОМЫШЛЕННОСТИ**

**СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ
ПРОМЫШЛЕННОЙ ПОЛИТИКИ**

**Социальная политика
и человеческое развитие**

(Сборник научных трудов)

Том 2

Донецк 2003

С 69 Социально-экономические аспекты промышленной политики. Социальная политика и человеческое развитие: Сб. науч. тр. – Т.2 /НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти; Редкол.: Амоша А.И. (отв. ред.) и др. – Донецк, 2003. – 524 с.

Раскрываются методические, концептуальные, законодательные, научно-практические проблемы обеспечения социальной ориентации экономики. Предлагаются направления совершенствования государственной и региональной социальной политики, представлены вопросы измерения социальных тенденций и процессов; даны варианты моделей социального развития Украины; предлагается внедрение в практику социального управления национального и региональных социальных бюджетов; поднимаются вопросы защиты социальных прав человека.

Материалы, изложенные в сборнике, нашли отражение в докладах, выступлениях и обсуждениях на II Международной научно-практической конференции, проведенной в апреле 2003 г. в г. Донецке Донецким национальным университетом Министерства образования и науки Украины, Институтом экономики промышленности Национальной академии наук Украины, Киевским национальным университетом Министерства образования и науки Украины, Донецким областным центром занятости, Донецким областным советом профсоюзов.

Для органов исполнительной и законодательной власти, ученых, специалистов по социальному управлению и труду, профсоюзов, преподавателей, аспирантов, студентов.

ББК У9(4УКР)21+С55

Розкриваються методичні, концептуальні, законодавчі, науково-практичні проблеми забезпечення соціальної орієнтації економіки. Пропонуються напрями удосконалення державної і регіональної соціальної політики, представлено питання виміру соціальних тенденцій і процесів; дано варіанти моделей соціального розвитку України; пропонується впровадження в практику соціального управління національного і регіональних соціальних бюджетів; піднімаються питання захисту соціальних прав людини.

Матеріали, викладені в збірнику, знайшли відображення в доповідях, виступах і обговореннях на II Міжнародній науково-практичній конференції, проведеній у квітні 2003 р. у м. Донецьку Донецьким національним університетом Міністерства освіти і науки України, Інститутом економіки промисловості Національної академії наук України, Київським національним університетом Міністерства освіти і науки України, Донецьким обласним центром зайнятості, Донецькою обласною радою профспілок.

Для органів виконавчої і законодавчої влади, вчених, фахівців із соціального управління і праці, профспілок, викладачів, аспірантів, студентів.

Редакционная коллегия: чл.-кор. НАН Украины А.И. Амоша (ответственный редактор), д.э.н. О.Ф. Новикова, д.э.н. Н.Д. Лукьянченко, д.э.н. И.П. Булеев, д.э.н. Н.Д. Прокопенко, д.э.н. И.А. Александров, д.э.н. А.И. Акмаев, д.э.н. Л.Н. Саломатина, д.э.н. Н.Е. Брюховецкая, к.э.н. Е.В. Мартьякова, к.э.н. В.П. Антонюк, к.э.н. Л.В. Шаульская, к.э.н. Н.В. Дудина, к.э.н. Е.В. Котов, к.э.н. В.В. Лена.

Рекомендован к печати учеными советами Института экономики промышленности НАН Украины и Донецкого национального университета МОН Украины

- © Институт экономики промышленности НАН Украины, 2003
- © Донецкий национальный университет МОН Украины, 2003
- © Киевский национальный университет МОН Украины, 2003

ПРЕДИСЛОВИЕ

Эффективная социальная политика является базой успешного осуществления экономических реформ и важнейшим показателем качества государственного управления социальным развитием. Украина не имеет весомых успехов в результативности социального состояния.

Состояние и тенденции социального развития свидетельствуют о значительных социальных издержках. Нет простого воспроизводства населения, возрастает смертность, сокращается продолжительность жизни, возрастает демографическая нагрузка на трудоспособное население. Эти тенденции обусловлены резким падением уровня жизни населения и незаметными сдвигами в сторону улучшения. Падение уровня жизни не воспроизводит способ жизни, разрушает ценности, изменяет ментальность. Проблема бедности населения усугубляется процветанием этого явления среди работающих. Продолжается расслоение общества по уровню доходов, соотношение между бедными и богатыми составляет 20:1 при граничном пороговом значении признанном в мировой практике 10:1.

Наблюдается интенсивное разрушение человеческого капитала и трудового потенциала, усиливаются тенденции оттока интеллектуального потенциала за рубеж. Остро стоят и не решаются проблемы в сфере образования, медицины, охраны здоровья, социального страхования.

Основными нормативными документами по реализации социальной политики Украины явились Основные направления социальной политики на 1997-2000 гг. (одобрены Указом Президента Украины от 18.10.1997 г.), Основные направления социальной политики до 2004 г. (одобрены Указом Президента Украины от 25.05.2001 г.). Заложенные в них положения имели стратегически декларативный характер, не были преобразованы в полном объеме в конкретные меры по реализации, вследствие чего остались актуальными для решения.

Учитывая уровень теоретической разработанности проблем социальной политики и человеческого развития, оценивая сложившуюся социальную ситуацию и уровень социального управления участники конференции выдвинули и обосновали теоретические, концептуальные, правовые, научно-методические и практические решения направленные на повышение качества и эффек-

бути підтримка зайнятих, головним чином шляхом забезпечення принципу розподілу відповідно праці. Щодо останнього, то необхідно звернути увагу на три важливих моменти.

По-перше, цей принцип розглядається як один з принципів розподілу (поряд з розподілом по капіталу, по таланту й через суспільні фонди споживання), хоча ми підкреслюємо його як найважливіший, спираючись на факт відсутності у переважній частині українського населення матеріальних умов одержання доходів, що забезпечують не тільки добробут, але й існування.

По-друге, дія принципу розподілу по труду не ототожнюється з його дією у радянські часи. Йдеться про те, що, на наш погляд, принцип розподілу згідно з кількістю і якістю праці у радянський період мав місце в більшості лише на рівні вертикалі: оклад міністра був вище окладу його заступника, керівників управлінь, директорів підприємств, керівників різних підрозділів підприємств, інженерів, робочих тощо. Щодо горизонталі, то оклади по суті представляли собою "ціну займаного крісла", а тому й не відрізнялися оклади талановитої та бездарної людини, що займали відповідну посаду. Підкреслимо, що і в цьому випадку все ж таки проявлялася стимулююча функція розподілу: стимулом було зайняти бажане місце і таким чином забезпечити відповідний дохід. Зазначимо, що в умовах радянської кадрової політики без певних затрат праці, що розкривали здібності людини, без накопичення досвіду і проявлення ділових якостей у цілому важко було посісти престижне крісло. А "трудоий шлях" до нього впливав на розвиток виробництва. Оскільки у сучасних трансформаційних умовах принцип розподілу згідно праці зруйнований абсолютно, функцією держави повинно бути його відродження як на рівні вертикалі, так і на рівні горизонталі. А задля цього необхідно розробити певне законодавство й здійснювати державний контроль за його виконанням.

По-третє, невід'ємним принципом розподілу повинен стати принцип, згідно з яким кожна працююча людина має одержувати заробітну платню вчасно, і вона має бути вищою у порівнянні з грошовою допомогою по безробіттю. Отже, необхідним є державний контроль не лише за державними підприємствами, але й за недержавним сектором економіки. Підставою для такого висновку є факт: за станом на початок 2002 р. 65,7% загальної суми заборгованості по заробітній платні припадало саме на недержавні підприємства, зокрема 27,8% – на акціонерні товариства [4]. Зро-

зуміло, що таке становище не стимулює активну працю й економічне зростання. Отже, необхідне послідовне впровадження активної державної соціальної політики, що має бути потужним фактором економічного розвитку України.

Література

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К., 1996; Україна: поступ у ХХІ століття. Стратегія економічної та соціальної політики на 2000-2004 рр. Послання Президента України до Верховної Ради України. 2000 рік. // Урядовий кур'єр. – 2000. – 28 січ (№ 16). – С. 6; Програма "Україна – 2010". – К., 1999. – С. 4-5.
2. Україна: відновлення зростання на засадах справедливості: Меморандум про економічний розвиток України. – I вид. – Вашингтон; К.: Світовий банк, 1999. – 230 с.; Україна: Людський розвиток. Звіт, 1999 / ПРООН. – К., 2000. – 96 с.
3. Самуельсон П. Економіка: В 2-х томах. Том II. – М.: НПО "Алгон", 1992. – С. 363.
4. Соціально-економічне становище України за I півріччя 2001 року. Повідомлення державного комітету статистики України. – К.: Статистика України, 2001. – С. – 62.; Україна у цифрах у 2001 році: Корот. стат. довідник / Держкомстат України: За ред. О.Г.Осауленка. – К.: Техніка, 2002.

***И.Г. БРИТЧЕНКО, к. э. н.
ДонГУЭТ, г. Донецк***

СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА БАНКОВ В РЕГИОНЕ

Исследуется роль банков в развитии потребительского кредита и повышении жизненного уровня населения. Социальная функция банков рассматривается на примере "ПриватБанка".

В условиях социально-ориентированных рыночных отношений на государство возлагается функция социального обеспечения той части населения, которая является полностью или частично нетрудоспособной. Социальная защита большинства трудоспособ-

© И.Г. Бритченко, 2003

ного населения представляется в виде функционирования общественно-экономических механизмов, создающих максимально благоприятные условия для общественно полезного труда. Особую роль в создании таких механизмов играет банковская система.

Из основополагающих принципов рыночной экономики вытекает, что внедрение тех или иных новшеств экономической жизни должно начинаться с регионального уровня. К тому же, именно на уровне регионов происходит апробация механизмов функционирования любой системы, включая банковскую, выявляются проблемные аспекты изучаемого вопроса.

Современные тенденции становления системы потребительского кредита в Украине свидетельствуют о недооценке значения этого неотъемлемого элемента рыночной экономики отечественными банками. Активные попытки внедрения механизмов кредитования физических лиц отдельными банками создают обманчивое представление об успешности применения данных элементов рыночных отношений. Статистика же подтверждает, что за период с 2000 по 2002 г. произошло незначительное увеличение удельного веса кредитования потребителей в совокупной структуре выданных кредитов – с 5,02% на конец 2000 г. до 6% на конец мая 2002 г. При этом динамика объемов кредитования физических лиц по отдельным банкам существенна: так, в «ПриватБанке» наблюдался рост с 89218 млн. грн. в 2000 г. до 238463 млн. грн. в 2001 г., т.е. в 2,67 раза только за 2001 г. При этом количество счетов с учетом кредитных лимитов на пластиковых картах выросло в 2001 г. с 88659 до 152126 (на 71,6%). Доля «ПриватБанка» на рынке потребительского кредитования Украины составила 23,26%.

Лишь Программа «ПриватБанка» по обслуживанию индивидуальных клиентов на 2002 г. позволяет выделить направления, непосредственно затрагивающие региональные аспекты исследуемой нами проблемы:

постепенное наращивание депозитного портфеля, проведение взвешенной политики, направленной на последовательное снижение стоимости привлекаемых ресурсов, расширение перечня доступных клиентам видов вкладов;

увеличение объемов потребительского кредитования путем расширения клиентской базы за счет заемщиков с различными уровнями доходов с устойчивым финансовым положением;

реализация совместных программ со страховыми компаниями по развитию потребительского кредитования и снижению кредитных рисков;

расширение клиентской базы через развитие филиальной сети банка и укрепление его влияния в регионах;

увеличение количества пенсионеров и получателей социально-ориентированных выплат в банке за счет организации системы комплексного банковского обслуживания малообеспеченных слоев населения и повышения качества услуг.

При этом «ПриватБанк» активно сотрудничает с региональными агентствами недвижимости в сфере предоставления потребительских кредитов под залог объектов недвижимости.

Говоря о Донецком регионе, обладающем значительным потенциалом для развития системы потребительского кредитования, необходимо отметить особенности социально-экономической жизни, которые существенно отличают условия и тенденции развития кредитования физических лиц в этом регионе по сравнению с другими. В числе этих особенностей следующие:

Высокая плотность населения и степень урбанизации, т.е. преобладание населения, сосредоточенного в крупных городах, что стимулируется процессом закрытия практически нефункционирующих угольных шахт и других градообразующих предприятий малых городов области. Все это обуславливает: во-первых, высокий уровень развития банковской системы в области и сети банковских учреждений; во-вторых, в условиях практического отсутствия жилищного строительства в области существенно возрастает значимость проблемы обеспеченности жильем и, как следствие, потребность в кредитовании приобретения недвижимости населением; в-третьих, приобщение к более высокому уровню жизни (по сравнению с малыми городами) и использование современных достижений науки и техники стимулирует потребность населения в приобретении товаров длительного пользования, в том числе предметов роскоши.

Высокий уровень развития промышленности с ориентацией на экспорт и высокая производительность труда и, как следствие, более высокий уровень доходов населения по сравнению с другими регионами, что обуславливает его платежеспособность (по уровню среднемесячной заработной платы Донецкая область существенно превышает все остальные области, уступая только г. Киеву).

Более высокий уровень доходов населения области обуславливает значительную степень его дифференциации. С макроэкономической точки зрения потребительский кредит означает увеличение предельной склонности населения к потреблению за счет более полного использования сбережений сравнительно обеспеченных слоев населения. Таким образом, устраняются негативные последствия значительной дифференциации дохода.

Высокий уровень безработицы вследствие закрытия предприятий ряда отраслей, обуславливающих специализацию Донецкой области. Это вызывает необходимость социальных выплат и дотаций в области наряду со значительными выплатами пенсионерам вследствие их большого удельного веса в структуре населения области, а также регрессами и другими выплатами, связанными с производственным травматизмом, прежде всего в угольной промышленности. Как результат, при значительном налоговом потенциале политика централизации доходов бюджета приводит к недостаточности дотаций области.

Создание СЭЗ и ТПР на территории области обуславливает более выгодные условия функционирования предприятий и, как результат, возрастание интереса предприятий, пользующихся льготами, к кредитам банков, что обуславливает преобладание кредитов субъектам хозяйствования по сравнению с кредитованием населения.

Анализируя тенденции, связанные с активизацией работы банков Донецкого региона с населением, отметим следующее:

высокий удельный вес вкладов до востребования (текущих счетов) в национальной валюте в структуре вкладов населения в банках, что в первую очередь связано с большим количеством социально-ориентированных выплат (пенсионерам, шахтерам, студентам, малообеспеченным, безработным). Следовательно, существует возможность привлечения данных средств на цели потребительского кредитования, так как подобного рода выплаты производятся через текущие счета населения в национальной валюте;

в Донецком регионе самая высокая в Украине концентрация вкладов, приходящихся на один банк, что связано с масштабностью развития банковской сети в рамках области и одним из наивысших в Украине показателей концентрации банковского капитала (средний размер уставного фонда на одну банковскую единицу);

являясь одной из наиболее успешно функционирующих административных единиц с точки зрения развития банковской сис-

темы, для банков региона характерно значительное недоиспользование мобилизованных депозитов на цели кредитования как населения, так и предприятий, что свидетельствует о низком уровне воздействия мультипликатора на банковскую систему региона. Данный пример недостаточной кредитной активности, возможно, связан с функционированием СЭЗ и, в связи с этим, наличием других источников инвестиций, прежде всего прямых иностранных инвестиций. Поскольку инвестирование в рамках СЭЗ направлено исключительно на высокорентабельные субъекты хозяйствования, то банки несут возросший вследствие этого риск в связи с кредитованием менее успешно функционирующих предприятий. Поэтому потребительское кредитование является наиболее действенным решением в сложившейся ситуации – ведь СЭЗ функционирует довольно успешно и отказаться от льготного режима в интересах банковской системы будет непросто. А повышение удельного веса потребительских кредитов позволит не только компенсировать понесенные вследствие введения льготного режима потери, но и перейти на новый качественный уровень функционирования. Ведь именно текущие счета преобладают в структуре депозитов населения в банках региона, и они позволят банкам использовать дешевый источник кредитных ресурсов для кредитования владельцев этих же счетов.

**Н.Е. БРЮХОВЕЦКАЯ, д.э.н.
ИЭП НАН Украины, г. Донецк**

ФОРМИРОВАНИЕ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ СТРУКТУРЫ ПЕРЕХОДНОГО ОБЩЕСТВА

Проанализирована институциональная структура постсоциалистического украинского общества. Доказана значимость институциональных реформ для реализации успешной трансформации украинского общества. Обосновано положение о необходимости учета в экономической политике государства социальной составляющей.

Среди социологов и экономистов распространено убеждение, что решение социальных вопросов и проблем сводится к экономике. Не отрицая важности данного положения, следует отметить, что состояние экономики, перспективы ее развития в значи-

© Н.Е.Брюховецкая, 2003

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие.....	3	<i>Канівець О.П.</i> Загрози соціально-економічної безпеки домогосподарств на сучасному етапі в Україні.....	103
<i>Осовий Г.В.</i> Сильна соціальна політика як мотиваційний фактор економічного розвитку в XXI столітті	5	<i>Карпуньо І.О.</i> Бюджетний механізм як інструмент реалізації соціальної політики	108
<i>Гришнова О.А.</i> Соціальний розвиток як чинник економічного зростання	13	<i>Миценко І.М.</i> Соціальне партнерство як елемент регулювання соціально-трудових відносин у системі безпеки життєдіяльності	113
<i>Амоша О.І.</i> Соціально-економічна захищеність працівників промисловості України	18	<i>Олефір О.І.</i> Вплив принципів соціального захисту населення на формування його фінансово-економічного механізму.....	118
<i>Булеев И.П.</i> Проблемы развития среднего класса в современном и в постиндустриальном обществе.....	23	<i>Павленко Ю.І.</i> Деякі проблеми та перспективи застосування соціальних стандартів у системі соціального захисту населення України.....	124
<i>Хобта В.М., Чумаченко Е.В.</i> Обоснование критериев размера минимальной заработной платы.....	33	<i>Пальчевич Г.Т.</i> Сучасні тенденції формування компонентної структури трудового потенціалу	131
<i>Крижко І.Д., Кублікова Т.Б.</i> Системний підхід як основний напрям удосконалення методології, методики і практики формування людських ресурсів суспільства.....	40	<i>Пикалова Г.А.</i> Анализ принципов и форм обеспечения социальной защиты в Донецкой области	139
<i>Дмитриченко Л.І.</i> Державна політика соціального захисту населення як фактор економічного зростання: методологія дослідження.....	46	<i>Хижняк Л.М.</i> Низкие доходы работающих как социальная проблема.....	148
<i>Бритченко И.Г.</i> Социальная политика банков в регионе	51	<i>Ходачкова Н.І.</i> Соціальна захищеність працівників промислових підприємств Донецької області у сфері охорони праці.....	152
<i>Брюховецкая Н.Е.</i> Формирование институциональной структуры переходного общества.....	55	<i>Штокалюк Т.В.</i> Транскордонне співробітництво регіону: соціальний аспект	159
<i>Шамілева Л.Л.</i> Интегрированные показатели оценки социально-экономической защищенности та качества жизни особи	62	<i>Баранник Ю.Г., Романинец Р.Н.</i> Влияние интеграционных процессов на социальные проблемы региональной экономики.....	164
<i>Шелегеда Б.Г., Солоха Д.В.</i> Соціальний аспект як передумова ефективного функціонування економіки	69	<i>Мальована С.П.</i> Встановлення гнучкої межі бідності	169
<i>Кузьменко Л.М.</i> Соціальні аспекти регіональної політики в Україні	77	<i>Маркіна І.А.</i> Теоретичні аспекти взаємодії соціального управління та потреб соціальної системи	174
<i>Гриненко А.М.</i> Соціальна політика України: трансформаційний аспект	82	<i>Никудин С.Ф.</i> Система образования Донецкой области и проблемы повышения деловой и предпринимательской активности у молодежи.....	180
<i>Гришкін В.О.</i> Причинний аналіз упущених можливостей соціалізації економіки	89		
<i>Калачова І.В.</i> Особиста небезпека громадян як один із проявів соціального ризику	96		

<i>Орлов М.В., Коптюк М.О.</i> Диверсифікація факторів впливу на споживачів житлових та комунальних послуг у ринкових умовах.....	184
<i>Периуков Л.С.</i> Интеллектуальный труд - основа роста производительности.....	192
<i>Покотиленко Р.В.</i> Посилення соціальної спрямованості економічних перетворень як підстава формування ефективного механізму забезпечення соціально-економічної безпеки в Україні.....	195
<i>Полякова С.В.</i> Оцінка дієвості механізму соціального захисту населення на регіональному рівні.....	200
<i>Рудика О.В.</i> Интеллектуальный капитал – методы оценки.....	208
<i>Ракова Л.Н.</i> Человеческий капитал и сфера образовательных услуг.....	213
<i>Семёнова Н.А., Кипсна Я.</i> Проблемы образования доходов населения Латвии.....	222
<i>Смоляр Л.Г.</i> Інноваційна модель розвитку і використання людських ресурсів.....	228
<i>Снігова О.Ю.</i> Соціальні права і свободи громадян України в системі управління соціальною безпекою.....	235
<i>Соколик М.П.</i> Бідність в Україні та шляхи її подолання.....	239
<i>Сочинська І.М.</i> Фактори зростання доходу від продуктивної праці.....	247
<i>Стороцьук Б.Д.</i> Соціальний потенціал регіону як основа реалізації його економічних інтересів.....	253
<i>Чабанова Т.В.</i> Определение социальной значимости предприятия в структуре региона.....	259
<i>Чемісова Н.А.</i> Українські підприємства в координатах глобалізаційних вимог: впровадження сучасних моделей управління.....	266
<i>Шепеленко О.В.</i> Роль предприятий в трансформационной экономике.....	270
<i>Саломатина Л.Н., Ворошков С.Д.</i> Актуальные вопросы формирования социального потенциала ОПК Украины.....	278

<i>Шемякина И.Н.</i> Социальная значимость инвестиционных проектов в ракетно-космической отрасли Украины.....	283
<i>Свинская Т.В.</i> Социальные аспекты ценообразования наукоёмких отраслей ОПК Украины.....	287
<i>Семеніхін І.М.</i> Політика держави в системі соціального захисту військовослужбовців Збройних Сил України.....	291
<i>Solomko L.R.</i> To global problems — global decision.....	297
<i>Стогний Е.А.</i> Актуальность исследования демографической ситуации как основы социальной пролитики.....	303
<i>Стеценко Н.А.</i> Інвестиційна політика підприємств у сучасних умовах.....	309
<i>Тарасевич В.Н.</i> О содержании социализации экономических процессов.....	314
<i>Ахновская И.А.</i> Анализ динамики задолженности по заработной плате в Украине.....	319
<i>Бабич Л.М., Рибчинська Л.А.</i> Макроекономічні аспекти аналізу державної стратегії реформування системи оплати праці в Україні.....	324
<i>Брич В.Я.</i> Формування системи індикаторів і стандартів рівня життя населення.....	334
<i>Беспятая М.Н.</i> Тенденции выполнения основных функций заработной платы.....	338
<i>Верич Ю.Л.</i> Социальные издержки инфляции.....	343
<i>Колесніченко І.І.</i> Податкові методи регулювання фонду оплати праці підприємств.....	347
<i>Лагутін В.Д.</i> Макроекономічні чинники заробітної плати в економіці України.....	351
<i>Пилипчук І.В.</i> Механізми та інструменти нейтралізації проблеми заборгованості з виплат заробітної плати.....	357
<i>Гринецька С.М.</i> Механізми забезпечення соціальної орієнтації економіки в контексті соціальної безпеки.....	363
<i>Дмитриченко Л.А.</i> Проблемы занятости и социальной защиты населения в структурной политике государства.....	370
<i>Кочума І.Ю.</i> Освіта – активний чинник людського розвитку.....	375

<i>Никифоренко В.Г.</i> Проблеми підвищення освітнього потенціалу фахівців.....	382
<i>Тимошенко И.В.</i> Методологические аспекты исследования услуг.....	388
<i>Тогунов И.А.</i> Обоснование оптимальной модели территориальной системы здравоохранения в условиях обязательного медицинского страхования.....	395
<i>Трегубов О.С.</i> Залежність показників здоров'я населення та охорони довкілля від рівня територіальної концентрації промисловості в Донецькій області.....	400
<i>Каминская Т.М.</i> Об особенностях формирования рынка медицинских услуг в Украине.....	407
<i>Карлін М.І.</i> Проблеми оплати праці в освітній сфері України та фінансові можливості їх вирішення.....	415
<i>Касперович А.Ю.</i> Преобразовательный потенциал социальной технологии.....	420
<i>Клочко А.А.</i> Социально-экономические последствия перехода к эффективному государству (к критике концепции Мирового банка).....	425
<i>Мальцева И.В.</i> Социальные аспекты инвестиционных проектов.....	431
<i>Маляренко Т.А.</i> Институциональные предпосылки развития рынка интеллекта в Украине.....	437
<i>Трепилец Д.А.</i> Жилищно-коммунальный комплекс в системе обеспечения социальной безопасности.....	443
<i>Гуриненко О.М.</i> Методи визначення інвестиційної привабливості регіонів.....	451
<i>Зянько В.В.</i> Інновація як засіб розвитку економіки країни і гарантія зростання життєвого рівня її громадян.....	462
<i>Абрамова В.О.</i> Проблеми державного управління інноваційними процесами в Україні.....	470
<i>Каминский П.Д.</i> Управление человеческим развитием в процессе формирования механизма устойчивого развития предприятия.....	474

<i>Івонча П.М.</i> Стимулювання розвитку деревообробної промисловості шляхом запровадження преференційного режиму.....	481
<i>Амельницкая Е.В., Надтока Т.Б.</i> Энергообеспечение предприятия и социальная безопасность.....	484
<i>Ильина Г.А., Гавриленко С.И., Вецетура Н.В.</i> Социально-экономические проблемы управления реализацией инновационных проектов.....	493
<i>Вовк В.А.</i> Качество маркетинговой информации - основа для социально-экономической безопасности предприятия.....	498
<i>Бевз В.П.</i> Соціальні реформи та соціальна стратифікація населення України.....	503
<i>Надточій Б.О.</i> Роль соціального страхування в умовах соціальної держави та ринкової економіки.....	509

ISSN 1562-8671

Наукове видання

Соціально-економічні аспекти промислової політики.
Соціальна політика та людський розвиток: Зб. наук. пр. /
НАН України. Ін-т економіки пром-сті; Редкол.: Амоша О.І.
(відп. ред.) та ін. – Донецьк, 2003. – 524 с.

Збірник наукових праць

Том 2

Мовою оригіналу

Оригінал-макет підготовлено у відділі КІНД ІЕП НАН України

Відповідальний за випуск *О.Ф. Новікова*

Літературні редактори: *Г.Д. Бутенко*
Г.О. Маландіна
О.П. Котовенко
Н.В. Білошапка

Підп. до друку 23.04.2003. Формат 60x84/16. Папір друк. №3.
Офс. друк. Ум. друк. арк. 30,2. Обл.-вид. арк. 32,5. Тираж 350 прим.
Замовлення № 721.
Ротапринт ІЕП НАН України.
83048, Донецьк, Університетська, 77.